

חינה עתיקת יומין

לא רק הקהילות היהודיות במזרח התיכון ובצפון אפריקה השתמשו בחינה. השימוש הוא עתיק יומין והיה מקובל בעולם הקדום לפני אלפי שנים.

מקורו של צמח החינה לא ידוע במדויק. יש הטוענים כי השימוש בו החל בהודו ובאיראן עוד בזמן שקראו לה פרס, משם הופץ למזרח התיכון. אחרים יטענו כי השימוש בחינה החל במזרח התיכון ואז התפרש להודו במאה ה-12, ובד בבד מצא את דרכו לאירופה, לסין וליפן. אחרים טוענים כי השימוש בחינה החל בצפון אפריקה ומשם הגיע לדרום אסיה ולאירופה.

כך או כך, השימוש בחינה הוא עתיק יומין, ועיסת החינה ידועה זה אלפי שנים במדינות צפון אפריקה כסממן צבע וכן שהייתה בשימוש הבבלים, האשורים, השומרונים והכנענים. גם הפרעונים חיבבו מאוד את החינה, והיא הייתה מאוד פופולרית במצרים העתיקה, שם שימשה לטיפול רפואי וקוסמטי. מסופר שקליאופטרה צבעה את שיערה בחינה ואף צבעה את שפתיה וציפורניה. בעת העתיקה גם גברים נהגו לצבוע את שיער ראשם וזקנם. בנוסף, היה נהוג לצבוע רעמות וזנבות של סוסים. ארכיאולוגים גילו כי המצרים עיטרו את ידי המתים בחינה לפני שנחנטו. הסברה היא שהמצרים הקדמוניים ראו בעיטורי החינה כסמלי הגנה מפני רוע ובעיטורים שילבו הבעת משאלות.

בכתובים רומיים מצוין כי היהודים בתקופת הולדת ישו היו משתמשים בחינה; בהודו ובסרי לנקה מצאו ציורי מערות שנצבעו בחינה, והצבע שרד במשך שנים רבות. במזרח אסיה מרבים להשתמש בחינה לצביעת שיער הראש, הזקן, כפות הידיים והציפורניים; ובעמים נוספים נהגו להשתמש בחינה לצביעת בדים ועורות. מאז סוף המאה ה-19 התפשט השימוש בעץ כופר לאירופה כצבע לשיער. פרחי הכופר שימשו להכנת בושם ולהכנת משחה שנקראה משחה קפריסאית. מומיות שנחשפו בטורקיה והמתוארכות לאלף ה-7 לפנה"ס מעידות על שימוש בחינה לעיטור הידיים כאות תודה והערכה לאלת הפריון המקומית. אומנות עיטור הגוף בחינה תארו בהם גם סצנות דתיות, ומשאת נפש לקראת עולם הנצח.

שימושים רפואיים וקוסמטיים בחינה היו פופולריים בקרב הינדים, סיקים, יהודים, מוסלמים, נוצרים, עובדי אלילים. בתרבות ההינדית עיטרו את גופה של הכלה כמתת לבעלה. כיום, נוהג זה הפך לפופולרי בקרב התרבויות המערביות המשתמשות בה לקישוט ולעיטור הגוף. החינה נוטלת חלק באירועים המרכזיים בחייו של האדם, כגון אירוסים, חתונות, ברית, הריון, לידה, היום האחרון של צום הרמדאן, ואף בטקסי גירוש של שדים ורוחות